

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek oponenta

Autor práce: Karel Fiala

Název práce: Analýza obranného výzkumu a vývoje v České republice

Autor posudku: PhDr. Libor Stejskal

Při hodnocení diplomové práce postupuji podle následujících hledisek:

1) Věcný přínos práce a její přidaná hodnota

Práce je celkově velmi originální a i přes řadu argumentačních chyb a nevysvětlených předpokladů je objevná, a přináší systematizovaný pohled na věc. Nejvýraznější jsou závěry z rozhovorů s anonymními experty, které by mohly více posloužit jako odpíchnutí. Práce jde výrazně dál, než je čistě „studentské“ hodnocení nějaké problematiky. Silně se do ní promítá osobní zkušenost autora, a příjemně překvapuje schopnost nalézt texty ze světově uznávaných odborných periodik, a z nich pak načrtnout celkový kontext. Navržená alternativní politika má několik přesvědčivých prvků.

2) Stanovení výzkumných otázek a jejich zodpovězení

Relativně přesně a zřetelně je vymezeno celkové výzkumné téma.

Otázek je na str. 7 celý balík a jsou k věci, ale nejsou nijak strukturovány (třeba číslováním).

V textu pak nelze dohledat konkrétní odpověď na konkrétní otázku z úvodního seznamu (str. 7). Ty odpovědi v práci sice skutečně jsou – nicméně je nelze přesně přiřadit.

3) Strukturace práce

Je dobrá a logická.

Je škoda, že historická část je skutečně úsporná až minimální. Ale to není výtka.

Kapitola 3.5 Stav obranného výzkumu a vývoje očima expertů je bohužel nedostatečně využita. Kdyby se autor nenechal svázat vlastními pseudo-akademickými představami, jak má být práce strukturována, mohl tuto kapitolu „vpálit“ do úvodu jako vymezení a zdůvodnění problému – tady to vidíte, jaký je to průšvih, a teprve potom začít trpělivě a per partes vykreslovat kontext.

4) Věcná správnost a přesvědčivost argumentace

Str. 4 – jsem si zcela jist, že výzkum a vývoj v oblasti obrany nejsou nikterak důležitým prvkem bezpečnostní politiky ČR. Také neplatí, že výše výdajů na obranný VaV určuje míru technické vyspělosti armády. Když je dost peněz, lze to nejmodernější koupit, a za výzkum už neutrácet – kromě rešerší a průzkumu trhu, abychom vůbec věděli, co existuje jinde. Zvlášť to platí pro malé státy.

Str. 11-12 – argument, že střídání ministrů vyvolává nestabilitu resortu, zde přichází poněkud předčasně, a navíc je trochu přifouknut – pro oblast výzkumu a vývoje má mnohem menší relevanci než pro resort a armádu jako celek.

Část 2.3 – ekonomické dopady obranného výzkumu. Velmi povedená část, srozumitelná a skutečně teoreticky relevantní. Bohužel při celkovém hodnocení reality chybí přímé odvolání na tyto kategorie.

Str. 16 – škoda, že není zmíněn úspěšný příklad využití offsetů při akvizici obrněných vozidel – kterých? Kupovalo se jen Dingo 2 a Iveco LMV, jde o ně? Závěr, že byly upřednostňovány zahraniční VaV kapacity před domácími, implikuje, že si nějaký subjekt v ČR objednal VaV, a to v zahraničí. Obávám se, že realita je taková, že oproti využití domácího VaV je využití nákup hotového produktu – což nepřímo obnáší předchozí práci pro zahraniční VaV. Toto je tedy asi zavádějící.

Str. 22 – 3.4. Hlavní nástroje politik obranného výzkumu a vývoje – proč politiky v množném čísle? Zásadně rozsáhlá problematika není! Je to trochu nepoctivě zveličování věci.

Str. 24 – několik silných tvrzení, která nejsou nijak doložena či k nim chybí citace: např. o vyhodnocování a vyřazování nepřírodných a nevyužívaných projektů, anebo „Praxe ukazuje, že je příliš velký zřetel věnován administraci procesů a finančně-účetní stránce řízení a kontroly projektů, velice často se vytrácí podstata celého výzkumu a vývoje zejména ve výzkumných projektech.“ Tvrzení, že „Lze také negativně hodnotit úzkou specializaci na obranný výzkum a vývoj bez napojení na bezpečnostní výzkum a vývoj, který má v gesci Ministerstvo vnitra“ je velmi zásadní, a mělo by být rozvedeno – existují tedy zbytečné duplicity mezi programy obranného a bezpečnostního VaV?

Str. 29-30 – uměle zformulovaný problém. Snižování počtu občanských zaměstnanců, celkově pozitivní a v dlouhodobém horizontu jediný možný postup, je zde prezentován jako jev, který má za následek oslabení personální kapacity pro řízení VaV. To je ale zcela absurdní vývod: počty OZ se mezi roky 2001 a 2011 snížily o mnoho tisíc, a tím vznikl problém v oblasti, kterou spravuje několik jednotlivců? I kdyby se tento počet zvýšil ze 6 na 12, tedy o 100 %, celkový trend snižování počtu OZ s tím nijak nesouvisí a pohybuje se v úplně jiné dimenzi. Faktor a jemu připisovaný následek se zcela míjejí, a to o několik řádů.

Str. 30-31 – opět: snížení příspěvku na bydlení má plošné dopady na masu tisícovek vojáků z povolání, ale tady je tento plošný problém vypíchnut jako věc, která může ovlivnit situaci řádově malinkého počtu lidí, kteří v resortu dělají VaV – což je logicky velmi sporný argumentační postup. Na samotný VaV to žádný specifický a izolovatelně pozorovatelný vliv nemá a mít nemůže! Je to podobný nesmysl, jako říct, že zrušení armády by silně ohrozilo obranný výzkum a vývoj. Samozřejmě že ano, ale význam a šíře obou jevů ne zcela nesrovnatelná.

Str. 31 – zrušení pracoviště pro VaV ve Vojenské policii samo o sobě nese svědčí o nekonceptnosti řízení VP. Lze si představit, že takové zrušení samostatné kapacity VaV koncepční a systémové hypoteticky být může. Takové tvrzení zde ale není nijak doloženo, jde zcela evidentně o ryze osobní, pocitové i racionálně nabyté, ale na kontextu nezávislé zkušenosti autora – argument, který by to doložil věci neznalému čtenáři, chybí.

Kapitola 3.5 Stav obranného výzkumu a vývoje očima expertů – je jednoznačně jádrem a jediným skutečně zásadním a atraktivním prvkem diplomové práce. Je škoda, že nebyla víc a lépe využita!

Kapitola 3.6 Shrnutí a zhodnocení situace v ČR – je velmi dobrá a srozumitelná. Klidně bych ji ocitoval do článku do odborného časopisu.

Str. 49 – autor říká, že Slovensko investuje méně než ČR, a že je to tudíž spíše odstrašující příklad, kam to může dojít. To je ale založeno na jakém předpokladu? Že investovat více do obranného průzkumu je lepší než investovat méně? To přece neplatí nijak samozřejmě, a autor tento předpoklad nikde nezduvodňuje – tedy se jedná o nijak nezduvodněný, kategorický a normativní soud, který je vydáván za výsledek analýzy. Z normativního hlediska lze stejně dobře a logicky argumentovat, že takové výdaje nemají pro malé země žádné opodstatnění a přínos, a tudíž je lépe, když jsou tyto výdaje omezeny či eliminovány.

Str. 53 – znaky nizozemského modelu (TNO atd.) jsou takové a takové, ale nelze je dost dobře označit za rizika. V čem by to riziko spočívalo? Logika té rizikovosti mi uniká. Pozitivní hodnocení tohoto modelu – mimochodem zcela shodného se švédským modelem (FOI), který integruje vojenské a civilní poslání – ovšem sdílím.

Str. 54 – věta „Politika obranného VaV musí být ze své podstaty pojata velice široce a komplexně“ je pouhou frází. Ta oblast si široký a komplexní přístup zaslouhuje stejně jako úplně každá věc na našem smutném dvorku.

Kapitola 5.2 je napsána velmi dobře a sama idea agentury integrující bezpečnostní a obranný výzkum mi přijde naprosto správná. Mohla tam být ještě zmínka o vztahu k AOBP, ale to je jen námět. Asi jen název by musel být jiný, aby to nepůsobilo dojmem nové tajné služby. ☺ ☺ ☺

5) Propracování a aplikace teoretických východisek a přístupů

Teoretické poznatky jsou uvedeny celkem zřetelně a srozumitelně v kapitole 2. Jsou relevantní a bylo by je možné použít pro analýzu české situace. Při samotném rozboru české situace ale tyto teoretické nástroje použity nejsou. Není například provedeno přímé hodnocení ekonomických implikací českých výdajů na obranný VaV, což by asi šlo s kategoriemi podle Dunne a Braddona, 2008. Celkové hodnocení českého obranného VaV je primárně postaveno na osobní zkušenosti a na mezinárodním srovnání.

6) Metodologický přístup a aplikace jednotlivých metod

Výčet použitých metod je vychloubačný a blábolivý.

Str. 10 – jsou používány prapodivné pojmy: „politická analýza politických dokumentů“? „Analýza výsledků analyzované politiky“? Klasicky je nadužíváno slovo analýza – i tam, kde jde o prostý popis. Popis není analýza.

Jsou použity kvantitativní metody? Kde? Kvalitativní – jaké a kde?

Např. část 5 (Návrh alternativního řešení politiky) žádné použité metody neobsahuje, ani nenaznačuje, že by k autorovým závěrům byla jakákoli metoda použita. Tady se výčet metod zcela míjí s následujícím textem! Z toho důvodu by práce asi neměla být hodnocena jako výborná.

7) Využití literatury a dat

Seznam literatury je na první pohled stručný, a ani seznam zdrojových dokumentů není nijak obsáhlý. Autor ale poměrně přesvědčivě dokládá, že problematika není rozpracována do velké šíře ani v zahraničí, ani u nás. A je to pochopitelné, zvláště v případě ČR se nejedná o příliš podstatnou problematiku. Kladem je, že jsou citovány texty z časopisu Defence and Peace Economics, což je periodikum světové úrovně s vysokým IF. Mezinárodní srovnání je uděláno sice z mála zdrojů, ale použité tituly jsou dostatečně autoritativní (OECD, Hartley, Brzoska). A víc asi vědí už jen vojenské rozvědky USA, Ruska, Číny a Izraele.

Jsou tu ovšem chyby: v seznamu literatury chybí některé v textu citované zdroje, např. Úřad vlády 2010, OECD MSTI 2009-2, CIA Factbook.

Další zásadní chyba je na straně 48. Slovenské výdaje na obranný VaV dosahují údajně 1,2 % HDP a mají vzrůst do roku 2015 na 1,8 % HDP. To je údaj 120krát a 180krát vyšší, než totožná veličina v tabulce 2, kde je obranný VaV Slovenska uveden jako 0,01 % HDP a celkový VaV na 0,29 % HDP.

8) Stylistika a formální zpracování (citace, grafická úprava atd.).

Celkově je to velmi dobré a vzhledem k dnešním standardům nadprůměrné.

Klasickou a zcela zbytečnou chybou je ich-forma v některých výkladových pasážích („jak dále ukáží“) – lze to opsat dospělejším, elegantním a méně archaickým způsobem.

Další chyba je na straně 50: zkratky TNO a NLR rozhodně neznamenají uvedené anglické názvy. Proč by nizozemská instituce měla primárně anglický název? Autor tedy měl uvést skutečný název, kterému přece průměrně inteligentní čtenář porozumí stejně dobře v holandštině jako v angličtině, nikoli překlad. A když už, proč neuvedl pro TNO rovnou český název, je stejně platný a originální, jako ten anglický. Totéž platí pro celou kapitolu 4.2.2 – zkratka NIDV zcela určitě neznamená Netherlands Defence Manufacturers Association.

Autor je evidentně schopen kultivovaného a srozumitelného psaní – což opět není samozřejmost ani na vysoké škole, natož ve vojenském prostředí.

Z výše uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou:

1 nebo 2

Pro 1 – práce je ve svém celku spíše na úrovni prací výborných, a především by ji šlo relativně snadno dopracovat, aby měla úroveň známky 1 bez výhrad

Pro 2 – použití všech deklarovaných metod není viditelné a dohledatelné, některé argumenty vycházejí z nezdůvodněných předpokladů, a jsou zde některé drobné stylistické, technické a citační chyby.

Datum: 16. 1. 2012

Podpis: